

Friss Újság

Független közgazdasági, irodalmi és társadalmi lap

A társadalom

mai keretei között ritkán lehet hallani arról, hogy valami jó is történik az emberek között. Eanyi bizonytalanság, ilyen sok nehézség után és között pedig ugyancsak reánk férne, hogy többször írjunk valami jót is. — Ha átlépted a küszöböt, — sajnos — már minden elképzelhetetlen kellemetlenséggel számolhatsz. Olyanfélék ezek a kellemetlenségek, amelyek a tulságosan idegtesztült helyzetből robbannak elő az élet egész vonalán. Amikor már mindenki csak magát, spró-csepró érdekeit nézi 's azonfelül semmit nem lát. A mai ember legtöbbször azért szenved, mert kivesszt az egymással szemben való tisztességnek a köteleessége. Lassan nem ismer semmi egyebet, mint az önző érdeket. Pedig olyan idők lettek, amelyek egyre jobban egymásközébe parancsolnak. Mint a nagy viharban a juhnyáj összetereledik, úgy az embernek is ösztönszerűen meg kell találnia a megpróbáltatás viharával szembeni védekezés módját. — Jól emlékezhetünk még azokra az időkre, amikor a napnak minden pillanatában meg lehetett halni. A világháborús szenvedéseiben alakult ki az emberek között a bajtársi érzés legfőbb formája. Az, amikor élő valóság volt az együttérzés. Amikor az ember életet is könnyen és habozás nélkül áldozott bajtársi érzésből. — A béke éveit éppen ebből a nemes érzésből vezették ki az embereket. Amilyen felemelő példát tudja megteremteni egy gyilkos háború az embermentés nagyszerű áldozatában, éppen olyan pimaszul és kegyetlenül tud eltiporni, maga alá gyömösölni, megfojtani és embertársát kivégezni a béke embere. — Nos, amit jól mondani akarunk, ahhoz most érkezünk el. Ugyáltszik, a nehéz idők szele ismét megvágott bennünket. Szeretettel, megbéklést hozott közénk. Mintha megtorpantunk volna a súlyos jövő-várásban. A holnap bizonytalansága mintha a festvéri érzésnek, a nemesebb életszemléletnek egy kedvezőbb atmoszféráját teremtetten volna. Nem tudjuk, így van-e? De legalább is olyan érzésünk van, hogy így kellene legyen!...

Kiméletlen harcot a drágaság ellen

Ez a jelszava a kormánynak is és ezt pengetjük mi is szüntelenül. Városunk vezetői, bizton hisszük, hogy meggyőződtek a már tartatatlan drágaságról, ha hébe, akár hóba kimentek a tőlük pár lépésre fekvő piacra. Vajjon mi okozza a maximált tojás stb. élelmickek magas árát?... A kofa persze nem megy a szomszédba egy kis hamis ráfogásért, a földműves asszonya is kivágja magát a kukorica drágulásával, mintha nem ő termelné és nem ő árusítaná a jó puliszka magját. Kétségtelen, hogy az őstermelő kihasználja ezt az országosan jelentkező drágulást és ezáltal a régóta óhajtott jövedelemhez jut, ami kiegyensúlyozza házatáját. Ha a városi ember jövedelme arányos lenne a falusiéval, nem is nagyon háborognának. Hadd keressenek ők is, hiszen éppen elég ideje bajlódtak ők is a végrehajtóval és a kiméletlen Nincscsel. Az ellen sincs kifogásunk, hogy nálunk is többeket elitelték árdrágításért intő példaként. Ámde ismételt hangsúlyozzuk, a polgárság reprezentánsainak sürgősen cselekedniük kell. A városi ember jövedelme most is ugyanannyi, mint évekkel ezelőtt volt, (amikor is pontosan egy lei volt a tojás darabja). Mi tehát az oka a drágaságnak?... Nem keressük... Nagyon is jól tudjuk. A mi részünkre most nem is az a fontos, hogy százegyedszer újra elmondjuk, hogy mi drágítja meg a piacot, a 40 lejes nyersbőrből hogyan lesz 450 lejes cipőtalp, hogyan él a soha semmire rá nem fizető tőke és a jól ismert kartellek, a 13 lejes élesztő

hogyan kerülhet 90 lejbe, erről jó lesz nem csevegni...

Most csak arra kérjük városunk vezetőit, hogy gyakori piaci látogatásaikkal győződjenek meg, miképpen emelkednek hallatlan szemérmertlenséggel óráról-órára az árak és a maximált árak is csak illúziók maradnak. Arra kérjük városunk vezetését, hogy értelmes piaci ellenőrköt állíttasson a kofák mellé, hogy a mindenki által szemlátomást tapasztalt árdrágítást a maximálás és árellenőrző bizottság határozatának alapján, a kofák és a falusiak tulkapasait le lehessen végre törni...

Vajjon

egyes triciklisták és biciklisták ugyanabban külön

lön engedéllyel bírnak-e, hogy a gyalogjárókon karikáznak végig?... Vajjon: a tisztességes kereskedelem érdekében nem lenne-e helyes ha a szabott-árak rendszerét kötelezővé tennék?...

Vajjon: melyik a megbízhatóbb üzlet, az-e, ahol annyiért adják a portékát, amennyit kérnek érte, vagy pedig az-e a megbízhatóbb üzlet, ahol 100 leit kérnek valamért és egy kis alkuval meg lehet azt venni negyven leiert is?...

Vajjon: nem csodálatos-e, hogy maguk a kereskedők saját presztizsük érdekében még collective nem tettek lépéseket a szabottárak kötelezővé tétele érdekében?...

Vajjon: ma már az is lehetséges lehetett, hogy egy leányt összes gardedámpijával kifűtűljenek a tánciskolából?...

Vajjon: a mázsás súlyon aluli malacok szalonnáját és zsíráját, amelyek élsúlyban nem kerülnek 36-38 lejbe különként, miért adják mégis 54 illetve 60 lejért?...

Változnak az idők...

A háboru megváltoztatta a külföldi újsághirdetések stílusát is. Ugyanazokat a cikkeket másképpen ajánlja a termelő, az iparos, mint a békében. Még mindig az idegek háboruja folyik, — olvassuk egy külföldi lap hirdetésében, legyen elővigyázatos, erősítse idegeit... tápszerrel. Fegyverezze fel éléskamráját... gulyáskonverzerv ütegekkel. Az első védelmi vonal az ember szervezetében az idegzet. Erősítse idegeit... itallal. Egy üdülőttelep így szól az olvasóhoz: Hagyjon ott csapatot-

papot, jöjjön hozzánk pihenni. Az X kozmetikai szalon bombabiztos fedezékben dolgozik. Tüntesse el arcáról a ráncokat, amíg a nyugtalan idők újabbakat nem okoznak. Vegyen légi-riadó ruhát. Egy darabból áll, zipzáros, tágítható zsebében kényelmesen elfér egy villanylámpa és egy mentőtáska. Csak vitaminos gyógykenyeret fogyasszon, lég- és gázmentesen van csomagolva. Ne feledkezzék meg végredeletében a Dunstan kórházról, amely hadi-rokkantoknak is otthont ad. És végül, hogy a sok háborus borzalom közt valami vigasztalást is kapjon az olvasó: „Még ma szerezz be rozsdamentes, személyazonossági plakettjét. Vékony fémszinóron, a nyakban hordozható. Nagyon kellemes viselet.” — El tudjuk képzelni...

Önnnek is van
szerencséje

csak meg kell fogni!..

Vásároljon sorsjegyet

PALÁDI

sorsjegyvásárlásában Str. Crisan 4 sz. alatt szerencsét számokat kap.

A Balkán-konferencia margójára...

A Balkán tulajdonképpen nem földrajzi, hanem politikai fogalom. A Balkán jelentő azokat a népeket, amelyek Kelet-kapujában a nyugati és a keleti civilizáció meggyéjén állottak évszázadokig és a Balkán világtörténeli jelentősége már az ókorban kezdődött meg, amikor a Balkán volt a védőbástya a keleti zsarnokság rohamaival szemben, amikor a görögök megállították a perzsa hadseregeket és ezzel megszabták Európa kulturális fejlődésének irányait úgy, hogy a Balkánnak szerepe, hatása és befolyása egészen a legújabb időkig egész Európa adminisztrációjában és államszervezetében kimutatható.

A Balkán életére döntő jelentőségű volt az ozmán hódítás, mert a török birodalomban egész különös módon megmaradhattak az egyes népi keresztény egyházak, előbb a görög, aztán az autokephál nemzeti egyházak, amelyek megőrizték az egyes elnyomott balkáni népek nemzeti öntudatát és nemzeti erejét.

A balkáni népek ifjú ereje és céltudatos szabadságvágya épp úgy izéttépte azokat a hálokat, amelyeket az európai diplomácia font köréje, ahogy letörtte azokat a bilincseket, amelyeket a török hódítás rakott rája. A balkáni háborúkban és a világháborúban, vérben és szenvedésben, megszületett az új balkáni gondolat.

A Balkán, a balkáni népeké. Európának e legnagyobb félszigete, amely telve van dus természetű kincsekkel, amelynek partjainak szagátottsága még ma is kihasználatlan kereskedelmi lehetőségeket ad, valóban

csak egy egészen rövidlátó diplomáciai felfogás szemszögéből tekintve volt Európa gyarmatának elképzelhető. Ennek az önző és rövidlátó diplomáciának ideje letelt. Amint Amerika megteremtette a Monroe-elvet, úgy a balkáni népek, a balkáni egyezményben lefektették a Balkán teljes önállóságának, politikai szabadkezdőségének és politikai egységének elvét.

A Balkán-egyezmény az újabb diplomáciai munkának egyik legnagyobb és legjelentősebb alkotása, amely hosszú időre megszabja a cselekvések irányait és nem pillanatnyi előnyöket akar a szerződő államoknak biztosítani, hanem programot ad, és a szerződő hatalmak elgondolása ezzel az egyezményrel a legnagyobb jó, a béke biztosítása. A Balkán-egyezmény államainak legutóbbi konferenciája erős biztosítéka nemcsak a Balkán békéjének, hanem az európai békének is.

A jövő a mai zárttságban és bizonytalanságban sokak előtt borúsak látszik. A társadalmi és gazdasági ellentétek további kiéleződését csak az a politika akadályozhatja meg, amely a Balkán-egyezmény létrejöttéhez vezetett. Egész Európa elismerte a Balkán egyezmény nagy fontosságát és egész Európa természetesnek, az európai kultúra érdekében valónak látja azt, hogy a Balkán népei maguk intézzék sorsukat, maguk szabják meg politikájuk irányát, maguk építsék ki azokat a gazdasági lehetőségeket, amelyek nemcsak a Balkán népeinek jobb életét, hanem egész Európa gazdasági biztonságának meg erősödését is fogják szolgálni.

Társadalmi riport:

Varrónő van a háznál

Reggel az asszony bejelentette a férjének, hogy házivarrónőt fogadott néhány napra. A férj arca felvidult erre a hírről, ami az asszonyt gyanakvóvá tette, mert nem tudta ésszel felérni, hogy miért örül annak egy férj, ha a felesége ruhákra költ és napokon át rendtelenség van a háznál.

Délben, mikor a férj hazajött ebédelni, a varrónő már ott volt és szabdalta a szöveteket. A férj igen jókedvű volt és a varrónő iránt nagyon kedvesnek mutatkozott. Az asszony

most még erősebben gyanakodott, sőt kissé féltékenykedett is, mert a varrónő elég csinos volt. Természetes, hogy a férj különös viselkedésének láttára az asszony siettetette a varrást és minél előbb végezni akart a munkával. Ötödnapi a varrónő már künn volt a házból s a férj délből elszontyolódva vette észre, hogy már csak két személy részére terítettek.

— Már nincs varrónő? — kérdezte színtelt közönnyel. Az asszony oldalozó tekintettel végigmérte férjét

— Ezt úgy kérdezed, mintha a varrónő is egy fogás lenne... De neked talán csakugyan egy fogás.

Aztán kurtán hozzátette még:

— Nincs varrónő.

Egy ideig kinos némaságban ültek az asztalnál. De az asszony nem bírta ezt sokáig és szemrehányó hangon megtörte a csendet:

— Majd még varrónőt tartok neked!

— Nekem?

— Igen, neked... Azt hiszed, vak vagyok?

— De édes gyermekem...

— Ugyan hagyjuk ezeket a komédiákat... Amit láttam, azt láttam.

— Fiam neked elment az eszed.

— Jó, jó. Az eszemet nem marasztaltad, de annál inkább a varrónőt... Talán nem igaz?

A férj felállt, megölelte a feleségét és bocsánat-kéren rebegte:

— Igazad van, fiam, szívesen láttam a varrónőt, de ez a te bűnöd, mert sokkal jobb ebédeket főzelsz, amikor varrónő van a háznál.

A szabott-ár problémája, mint a közgazdasági élet legfontosabb törvénye.

— Az alkudozás rendszere: korcsszokás —

Az utóbbi esztendőök folyamán sok minden leromlott. Az erkölctől kezdve egészen a legutolsó hétköznapi jelenségig minden lerongyolódott. Ugy vehetjük, hogy ez a leromlási folyamat elkezdődött már a nagy háborúval s azóta állandóan tart. Felgöngyölödött benne minden ugynevezett békebeli érték. A-hogy mondani szokták még az időjárás sem a régi. Az is kilépett ősi törvényekkel megkötött medréből. Éppen mint az ember, aki ott hagyta a régi kipróbált utakat és most ujakon bódorog. Szeszélyesen, bolondul, lezúlltotton keresgél. És egymáshoz láncolt barátjával ezzel a cudar világgal együtt eljutott megpróbáltatásainak a legmegrázóbb pillanatához.

Lássunk erre a leromlásra példát a kereskedelem világából. Nézzük a szabott-ár problémáját, amely olyan fontos törvénye a közgazdasági életnek. — Ebben a tekintetben a fogyasztó közönség és kereskedelem egyaránt lecsusztak az emelkedettebb etikai alapról. A fogyasztót rosszul szoktatták, a mi kereskedelmi életünk pedig elfelejtette azt, hogy az alkudozás rendszere egészen korcsszokás. Lealázó mindkét félre, amelyet a legerélyesebben ki kell küszöbölni. —

Az egyes országokban már komoly lépések történtek arra hogy a fogyasztó közönség bizalmát megszerezve, a kereskedelem visszaállítsa a szabott-ár uralmát. A komoly kereskedelemnek egyenesen

létkérdése, hogy a szabott-árak rendszerére vissza vezesse a tévelygő fogyasztót. A kereskedőknek össze kell fogni és elvként kell elfogadni azt, hogy azt az árat, amelyet a kereskedő a vevőtől kér, vagy amely ár az árun ki van függesztve, az eladó alkutárgyává nem teheti. — Nagy jelentőségű dolog ez. Ma, amikor a kereskedő a kiélesedett verseny viszonyok között amugyis a legalacsonyabb haszonkulccsal dolgozik, akkor nem szabad engedni, hogy a fogyasztó közönség tisztán rosszul nevelt megszokásból és bizalmatlanságból alkudozzon. Erről le kell szoktatni és pedig a becsület, tisztességes kereskedelemnek jól bevált régi receptjével, a bizalommal. — Ha országosan nem indult még meg ez a kezdeményezés — örvendetes, hogy városunkban egy-két cég még a béke időkől átmentette ezt a kitűnő kereskedői szellemet és soha sem tért le a szabott-árak egyedül helyes rendszeréről. Végeredményben kereskedőre és fogyasztóra egyaránt jótekonny hatással lesz ennek a megalázó, cigánykodó alkurendnek a megszűnése, az egész vonalon, amely első lépés lenne a komoly kereskedelem régi tekintélyének visszaállítására. A kereskedő kalkuláljon becsületesen, ragaszkodjon a szabott-árhoz, a fogyasztó pedig hagyjon fel az alkudozással, a semmiképpen nem európai jellegű és a közgazdasági törvényekkel is ellenkező rossz szokással.

A hét humora

A korzón



— Na, hogy vagy, hogy vagy?
— Jól kérlek, minden napra megvan a rántott csirkém,
— Ugy? És honnan rántod, honnan rántod?

— A kisfia a második házasságból született.
— Ellenkezőleg. A második házassága született a kisfiából.

— Csak nem akarsz újra férjhez menni?
— Ugyan? Mit gondolsz, csömörből-vödörbe?

— Hallom, megnősülsz? Milyen a menyasszony?
— Minden rendben volna, csak egy kicsit alacsony.
— Nem baj barátom, ezzel ne törődjön, — majd a fejére nő!...

— Hallom, hogy berepültél a házasság révébe?
— Na, na, csak nem kell tulozni, csak bementem.

— Rémes, hogy micsoda pecsétel játszottál te az este. Ilyen pechted még életemben nem láttam.
— Nem csoda, két ászit otthon felejtettem.

— Tegnap láttam a Bözsi völgyét.
— Na, mondd, milyen?
— Haűd el, nem akarok rémhíreket terjeszteni?...

— Baj van a fiammal, pazarló életet folytat.
— Mit csinál?
— Krumplin és vizen él.

A Victóriában

Singer Nándor beszél az ebédutáni feketekávé mellett a törzsasztalnál:

Kohn és Grün bemennek a borbélyhoz. Először Kohn borotválja meg a borbély és mikor kész van, kölnivízzel bespricceli.
Azután Grün kerül sorra és a borbély, miután megborotválta megkérdi tőle:

— Bespriccelhetem egy kis kölnivízzel, Grün ur?
— Ne tegye — mondja Grün — a feleségem még azt hiszi majd otthon, hogy valami bűn tanyán voltam.

— Látod, én nyugodt vagyok — mondja erre Kohn — az én feleségemnek fogalma sincs, hogy egy olyan bűntanyán milyen szag van.

Hirdessen a

„Friss Ujság”-ban

Ki lesz a satumarei-oradeai püspök?

A Fiedler István satumarei-oradeai püspök távozásával megüresedett püspöki szék betöltése foglalkoztatja az illetékes köröket. Ezidő szerint Márton Áron erdélyi püspök, mint kinevezett apostoli kormányzó vezeti az eltávozott püspök egyházmegyéjét, de ez az interregnum nem tarthat már sokáig miután nagának Márton Áron püspöknek éppen elég munkát ad az erdélyi püspökség dolgainak rendezése és az egyházi jellegű feladatok ellátása. Római érdeklődésre, hogy kit találnak alkalmasnak Fiedler István helyé-

nek méltó betöltésére, három név került eddig előtérbe: 1. Molnár Kálmán kanonok, adminisztrátor; 2. Pap József kanonok, szentjóni apát és 3., Nissbach timisoarai lelkésznek, a Banatja lelki igazgatójának a neve. Teljesen bizonytalan még, hogy a pápa a fentiekből választ-e, vagy más jelöltek alkalmasságát is meg kívánja-e vizsgálni? Mindenesetre a Fiedler István eltávozásával előállott helyzet azt kívánja, hogy minél hamarabb töltsék be az elárvult satumarei-oradeai püspökséget.

A legmodernebb
melltartók, haskötők, Kombinó
fűzők mérték után a legúj-
tányosabban készülnek

Gross Gizellá - nál
Str. Mihai Viteazul 24

Könyv, papír, antikvárium
HUNWALD Törvényszékkel szemben
Papírok Írószerek
Román Magyar Francia Angol könyvek
Kölcsön könyvtár

„RAPID”
szállítási vállalat garancia
mellett teljesít minden-
nemű szállításokat
Telefon: 587. Satu-Mare,
Calea Traian 7.

Hó és sárcipőket
vulcanizálva javít a
„CORD” üzem
Piața Brătianu 7. szám

Önmagának használ,
ha a **Viktória kávéház-**
ba jár. Szolid árak mellett
megkapja összes lapjait, előzé-
kenységet és társas játékot. Kül-
lön billiárd terem. Állandó
buffet.

Azt vallja Satu-Mare népe
bel-és külváros szépe
Illatszert legjobban vásárolhat
— **Bíró „Elite” drogueriában** —
Str. Cuza Voda 5 szám alatt

Schwartz & Lebovits S. A.
cégnél a raktáron levő
téli árak mélyen
leszállított árakban
kiadásítatnak
Satu-Mare, Str. Ștefan cel Mare 1.
Telefon: 78.

Írógép számoló és
számológép
speciális
Javító-műhelye
Pató Béla
műszerész
Satu-Mare
Piața Brătianu Nr. 7.

Szeplő és májfolt
ellen
a leghatásosabb szer a
Béress-féle
arc kenőcs
Mindenütt
kapható

— EGY TELJESEN JÓKARBAN
levő, kitűnő márkájú írógép olcsón
eladó. Bővebet a kiadóhivatalban

Kiadó
Calea Traian 10 sz. alatt azon-
nalra, vagy május 1 re egy mo-
dern összkomfortos, parkettes uc-
cal 5 szobás lakás, — egy kétszo-
bás konyhás udvari lakás vízve-
zetéssel, — egy nagyobb üzlet-
helyiség, fűszerüzletnek alkalmas
teljes berendezéssel, — egy kisebb
üzlethelyiség, — egy háromszobás
előszobás parkettes irodaheység,
— több szárász raktárhelyiség víz-
vezetéssel,
akár egyben, akár részletekben
Értekezni ugyanott a háztulajdo-
nosnál.

Hirdessen a
„Friss-Ujság”-ban

Fogorvosi műszerek,
fogászati kellékek,
rozsdamentes fehérfémek,
gyári árak mellett
beszerezhetők

**„Taub” Dental-Depou-
nál**
Satu-Mare, Bul. Basarabilor 20.
Telefon: 258.

Legyen az idő
napfényes vagy zord;
Elegáns nő vagy férfi

Schwartz és Lebovits
finom gyapju szövet árut hord
Str Ștefan Cel Mare 1 szám.

Hazeladás házvétel esetén
forduljon teljes
bizalommal

Kaufmann
ingatlan forgalmi
irodájához
Piața Brătianu No. 7.

Aktuális öt szó: Hátralékos
előfizetését szíveskedjék mi-
előbb rendezni.

— Hallotta kérem!?...
azt beszélük satumarei uri tár-
saságokban, hogy **WEISZ**
JULISKA legújabb női
kalap modeljei a téli divat
legszebb és legsikerültebb al-
kotásai.

HASZNALT
FORDSON
TRAKTOROKAT
keresünk megvételre.
Ford lerakat Horia 5

Tipografia
HIRSCH
Satu-Mare
Str. Cuza Voda 8.

„Friss Ujság,”
Független
közgazdasági, irodalmi
és társadalmi lap

Apare tot a doua săptămâna
Szerkesztőség és kiadóhivatal
Satu-Mare
Str. Cuza Voda 30.

Előfizetési árak:
Romániában: — egy évre 200 Lei
Magyarországon: — egy évre 10 P.
Jugoszláviában: — egy évre 100 D
Kéziratokat nem adunk vissza. —
Minden cikket annak írója felel. —
Csak válaszbélyeggel ellátott leve-
lekre válaszolunk levélben.

Tip. Hirsch Satu-Mare,